

माझी वसुंधरा अभियानांतर्गत उच्चतम कामगिरी करणाऱ्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांना रोख रकमेची बक्षिसे वितरीत करण्यासाठी आवश्यक निधी सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ यांना उपलब्ध करून देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: पुनर्वि २०२३/ प्र.क्र.११ (१) / तां.क.१

१५ वा मजला, नवीन प्रशासकीय इमारत, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक: १३ मार्च, २०२३

संदर्भ:

- १) शासन निर्णय, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग, क्रमांक अभियान-२०२०/ प्र.क्र.१३४/ तां.क.-१, दिनांक १४ ऑक्टोबर, २०२०
- २) शासन निर्णय, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग, क्रमांक अभियान-२०२१/प्र.क्र.५७/ तां.क.-१, दिनांक ८ जुलै, २०२१
- ३) शासन निर्णय, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग, क्रमांक मावआ-२०२१/ प्र.क्र.७५/ तां.क.-१, दिनांक २२ डिसेंबर, २०२१
- ४) शासन निर्णय, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग, क्रमांक अभियान २०२२/ प्र.क्र.१२०/ तां.क.-१, दिनांक ५ डिसेंबर, २०२२
- ५) शासन निर्णय, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग, क्रमांक माव-२०२२/ प्र.क्र.१०८/ तां.क.-१, दिनांक ७ नोव्हेंबर, २०२२
- ६) शासन निर्णय, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग, क्रमांक पुनर्वि २०२३/ प्र.क्र.११/ तां.क.१, दिनांक २२ फेब्रुवारी, २०२३
- ७) शासन शुध्दीपत्रक, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग, क्रमांक पुनर्वि २०२३/ प्र.क्र.११/ तां.क.१, दिनांक १३ मार्च, २०२३

प्रस्तावना:-

पर्यावरणातील वातावरणीय बदलाचे महत्त्व लक्षात घेता, पर्यावरण विभागाचा “पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग” असा नामबदल करण्यात आला आहे. निसर्गाशी असलेली कटिबद्धता निश्चित करण्यासाठी पृथ्वी, वायू, जल, अग्नी, आणि आकाश या निसर्गाशी संबंधित पंचतत्त्वावर पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग कार्य करीत आहे.

२. पर्यावरणाचे जतन, संवर्धन व संरक्षण करण्यासाठी “माझी वसुंधरा (माय अर्थ)” हा अभिनव उपक्रम विभागाने हाती घेतला आहे. जो निसर्गाच्या “पंचमहाभूते” नावाच्या पाचही घटकांवर लक्ष केंद्रित करतो. त्यात भूमी (जमीन), जल (पाणी), वायू (हवा), अग्नी (ऊर्जा), आकाश (संवर्धन) यांचा समावेश आहे. या उपक्रमातून वातावरणीय बदल आणि पर्यावरणाच्या समस्यांबद्दल नागरिकांना जागरूक करून त्यांना पर्यावरणाच्या सुधारणेप्रती प्रयत्न करता येतील. त्यातून राज्याच्या शाश्वत विकासाप्रति प्रयत्न केले जातील.

३. माझी वसुंधरा अभियान :

३.१ पृथ्वी, वायू, जल, अग्नी, आणि आकाश या निसर्गाशी संबंधित पंचतत्त्वावर आधारित “माझी वसुंधरा अभियान” राज्यामध्ये दिनांक २ ऑक्टोबर, २०२० पासून राबविण्यात येत आहे. या अभियानांतर्गत नागरी स्थानिक संस्था व ग्राम पंचायती या स्थानिक संस्थांची पर्यावरणाचे संरक्षण व संवर्धन करणाऱ्या योजना प्रभावीपणे व मिशन मोड पद्धतीने राबविण्याची स्पर्धा घेण्यात येते.

३.२ निसर्गाच्या पंचतत्त्वावर आधारित पर्यावरणाचे संरक्षण व संवर्धन करणाऱ्या विविध शासकीय योजना/ कार्यक्रम/ उपाय एकत्रित करून त्या प्रभावीपणे व मिशन मोड पद्धतीने राबविण्यासाठी इंडिकेटीर स्वरूपात असलेली टूलकिट तयार करून दिली जाते. ज्यामध्ये त्यांनी केलेल्या कामाचे मुल्यमापन करण्यासाठी गुण ठेवलेले असतात. या टूलकिटनुसार विविध उपाययोजना स्थानिक संस्थांमध्ये एप्रिल ते मार्च या एक वर्षाच्या कालावधीत राबवावयाच्या आहेत.

३.३ स्थानिक संस्थांनी एप्रिल ते मार्च या कालावधीत केलेल्या कामाची माहिती एम.आय.एस. स्वरूपात माझी वसुंधरा अभियानाच्या वेब पोर्टलवर भरावयाची आहे. स्थानिक संस्थांनी भरलेल्या एम.आय.एस. चे त्रयस्त यंत्रणेमार्फत डेस्कटॉप मुल्यमापन करण्यात येते.

३.४ डेस्कटॉप मुल्यमापनात गुणानुक्रमे चांगली कामगिरी करणाऱ्या स्थानिक संस्थांचे मुल्यमापन त्रयस्त यंत्रणे मार्फत संबंधित स्थानिक संस्थेमध्ये प्रत्यक्ष भेट देवून करण्यात येत.

३.५ डेस्कटॉप असेसमेंट व फिल्ड असेसमेंट मधील प्राप्त होणाऱ्या गुणांच्या आधारे उच्चतम कामगिरी करणाऱ्या स्थानिक संस्थांची विजेते म्हणून निवड करून या स्थानिक संस्थांचा सन्मान जागतीक पर्यावरण दिनी म्हणजे दिनांक ५ जून रोजी करण्यात येतो.

४. माझी वसुंधरा अभियानांतर्गत उच्चतम कामगिरी करणाऱ्या स्थानिक संस्थांना रोख रकमेची बक्षिसे देण्यासाठी उघडण्यात आलेल्या लेखाशिर्षा खाली संदर्भीय क्रमांक ६ येथील शासन निर्णयान्वये रु. १००.०० कोटी एवढा निधी पुनर्विनियोजनाने उपलब्ध करून देण्यात आला आहे. सदर निधी बक्षिसप्राप्त स्थानिक संस्थांना वितरीत करण्यासाठी सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ यांना उपलब्ध करून देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

प्रस्तावनेत नमूद बाबीचा विचार करून माझी वसुंधरा माझी वसुंधरा अभियानांतर्गत उच्चतम कामगिरी करणाऱ्या स्थानिक संस्थांना रोख रकमेची बक्षिसे देण्यासाठी आवश्यक असलेला निधी रक्कम रुपये ९६,९९,००,०००/- (रुपये शहाण्णव कोटी एकक्याण्णव लक्ष फक्त) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई यांना उपलब्ध करून देण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे. सदर निधीचा विनियोग माझी वसुंधरा अभियानांतर्गत स्थानिक संस्थांना रोख रकमेची बक्षिसे देण्यासाठी शासन विहित कार्यपद्धतीचा अवलंब करून महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई यांनी करावा. तसेच निधी विनियोगाबाबत उपयोगिता प्रमाणपत्र शासनास सादर करावे.

२. सदर प्रयोजनार्थ होणारा खर्च हा निधी मागणी क्रमांक यु-४, ३४३५- परिस्थितीकी व पर्यावरण, ०४-प्रदूषण प्रतिबंध व नियंत्रण, १०३- वायू व जल प्रदूषण प्रतिबंध, (०५)- माझी वसुंधरा, (०५) (०१) माझी वसुंधरा अभियान (३४३५ १३८३) या मुख्यलेखाशिर्षाखाली सन २०२२-२३ या वर्षासाठीच्या मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा व त्याच लेखाशिर्षाखाली वर्गीकृत करण्यात यावा.
३. वरील अनुदानाबाबत सहसचिव (रोखशाखा), पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग, मंत्रालय, मुंबई हे नियंत्रक अधिकारी राहतील. सदर रक्कम आहरित करण्यासाठी कक्ष अधिकारी, रोखशाखा, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. त्यांनी सदर अनुदान म.को.नि.४४ मधील नमुन्यातील देयकान्वये महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई यांना संवितरीत करण्याचे अधिकार देण्यात येत आहेत.
४. उक्त निधी खर्च करताना वित्त विभागाच्या शासन परिपत्रक क्रमांक अर्थसं-२०२२/प्रक्र.४३/अर्थ-३, दिनांक ०४ एप्रिल, २०२२ च्या निर्देशांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे.
५. प्रस्तुत शासन निर्णय वित्त विभागाच्या शासन परिपत्रक क्रमांक अर्थसं-२०२२/प्रक्र.४३/अर्थ-३, दिनांक ०४ एप्रिल, २०२२ अन्वये प्रशासकीय विभागास प्रदान केलेल्या अधिकारानुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.
६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्यांचा संगणक संकेतांक २०२३०३१३१५१७२८४३०४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल याचे नावाने व आदेशानुसार,

(सु.कि.निकम)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.
- २) मा. उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.
- ३) मा. मुख्य सचिव यांचे वरीष्ठ स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई-३२.
- ४) मा. प्रधान सचिव, (पर्यावरण व वातावरणीय बदल) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई-३२.
- ५) अध्यक्ष, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, सायन, मुंबई-२२
- ६) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, सायन, मुंबई-२२.
- ७) महालेखापाल महाराष्ट्र -१ मुंबई / २ नागपूर (लेखा व अनुज्ञेयता)
- ८) संचालक, स्थानिक निधी लेखापरिक्षा संचालनालय, कोकण भवन, मुंबई
- ९) अधिदान व लेखा कार्यालय, मुंबई ४०० ०२१
- १०) सह संचालक, स्थानिक निधी लेखापरिक्षा संचालनालय, कोकण भवन, नाशिक, पुणे, अमरावती, औरंगाबाद व नागपूर
- ११) वित्त विभाग (व्यय १६) , अर्थसंकल्प ०७ मंत्रालय, मुंबई
- १२) नियोजन विभाग (का. १४७२) मंत्रालय, मुंबई
- १३) निवडनस्ती.